

doi.org/10.20883/amp.2018/21

***Nałogi. Medyczne i kulturowe aspekty uzależnień na przestrzeni dziejów*, red. Wojciech Ślusarczyk, Roksana Wilczyńska, Gabriela Frischke, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018, s. 256, il. ISBN 978-83-227-9144-8**

Redaktorzy książki wskazali we wstępie, że książka powstała z inicjatywy Studenckiego Koła Naukowego Historii Medycyny i Farmacji działającego przy Zakładzie Historii Medycyny i Pielęgniarstwa Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a także Studenckiego Koła Historyków działającego przy Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Członkowie tych kół działając wraz ze swymi opiekunami nakłonili naukowców z kilku uczelni, by podjęli problematykę nałogów i używek, skupiając się na ich zmiennych definicjach, historii, istocie oraz postrzeganiu przez społeczeństwo. Tak powstała praca zbiorowa złożona z 19 rozdziałów. Niektóre z nich nawiązują do rozpraw doktorskich uczestników tego ambitnego przedsięwzięcia, inne mają charakter całkowicie oryginalny.

Nałogi zwykle kojarzą się z alkoholem. Zainspirował on dziewięciu autorów, którzy o niebezpieczeństwach spożywania alkoholu pisali z perspektywy teologii, historii społecznej, medycyny, historii literatury, filmoznawstwa i kulturoznawstwa. Zestawienie w jednej monografii tak różnych podejść badawczych przyniosło dobre

rezultaty. Poprzestając na najżywiej inspirującej naukowców tematyce alkoholizmu warto wspomnieć o pracy Mieczysława C. Paczkowskiego OFM, który przeanalizował użycie wina i środków odurzających w świetle źródeł monastycznych z IV-VI wieku, w tym tekstów natchnionych, między innymi dostrzegając bogactwo symboliki religijnej wina oraz rozbieżności między życiem w ascezie a kulturą śródziemnomorską. Justyna Ewa Białowas opisała pijaństwo i nałóg nadmiernego biesiadowania w średniowiecznej Polsce, co wobec uwzględniania wina i piwa naraz okazało się tematem zbyt rozległym. Być może takie wrażenie wynika z braku wydzielonych części artykułu. Dla kontrastu warto wspomnieć o pracy Seweryny Koniecznej, która będąc lekarzem neurologiem (także historykiem medycyny) opisała syndrom FAS, czyli płodowy zespół alkoholowy. Z przytoczonych przez nią badań epidemiologicznych przeprowadzonych w ciągu ostatnich 20 lat wynika, że około 2% kobiet w ciąży pije alkohol przynajmniej raz w tygodniu, a rzadziej 38% przyszłych matek. Z kolei Sylwia Florczak i Piotr Kamiński opisali głębokie zakorzenienie alkoholu w kulturze Europy Środkowo-Wschodniej i Rosji.

Wśród nowych uzależnień, znanych od stosunkowo niedawna i wynikających z postępu cywilizacyjnego, w książce poczesne miejsce zajęło kompulsywne nieprawidłowe odżywianie się. Takemu nałogowi poświęcone zostały trzy prace. Katarzyna Szot, Krzysztof Góralczyk i Danuta Rość przypomnieli o badaniach nad mechanizmami powstawania otyłości i metodach chirurgicznych, farmakologicznych oraz psychoterapeutycznych jej leczenia. Warto też wspomnieć o pracy Agaty Dutkiewicz i Aleksandry Walory poruszającej problematykę zaburzeń odżywiania i nienormalnych zachowań żywieniowych, które autorki uznały za znak naszych czasów. W ich pracy skonfrontowane zostało dawne i współczesne podejście medycyny do zaburzeń odżywiania, w tym do uzależnień behawioralnych.

Zupełnie inny charakter miały studia nad nałogami – czy też quasi-nałogami – wybitnych twórców. Pod kątem potencjalnie mrocznej (niektórzy autorzy zarzucali opisywanym postaciom uzależnienia, by w końcowych partiach tekstu ich z tego wybronić) strony swej biografii przedstawieni zostali: Vincent van Gogh, Stanisław i Stanisława Przybyszewscy, Sławomir Mrozek i Charles Bukowski. W sumie, omawiana książka mając interdyscyplinarny charakter może znaleźć wielu czytelników i wejść do kanonu lektur zalecanych studentom w ramach różnych przedmiotów.

(M)

